

aanlegkade cq. damwandconstructie. Aan de oostzijde kan een uitsparing worden gemaakt in het bestaande rietland, waardoor het aanmeren ten opzichte van de Helsloot volledig 'verzonken' in de oever geschiedt. Bovendien zullen de kabels waarmee het trekpuntje naar de overzijde getrokken kan worden, over de bodem moeten lopen. Dergelijke constructies wordt bijvoorbeeld toegepast op een aantal trekpuntjes in Friesland, waar meer ervaring is met recreatieve kruisvaart.

Recreatie door te wandelen

De recreatieve inrichting betreft vooral een padenstructuur via onverharde graskades. De wandelaar kan een volledige ronde lopen van west naar oost, over het stort aan de noordzijde en langs/door de natuur aan de zuidzijde. De ronde wordt gecompliceerd doordat de kade tussen Kikvorspolderdijk en poldereenheid Stedelijk in ere wordt hersteld en het wandelpad aansluit op de hoge kering van Kort- en Lang Ambacht. Een pad om het Kikvorspolderdijk heen verbindt de entree via het trekpuntje en/of nieuwe aanlegsteiger alhier. Aan de andere zijde wordt ook verbinding gelegd met de bestaande aanlegsteiger van Polder Kort- en Lang Ambacht.

Voor de oversteek over de nieuwe kreek (instroomopening) komt een in het landschap passende brug. Deze dient vooral robuust, duurzaam en kostenbeperkend te zijn (zie bijvoorbeeld een dwarsdoorsnede in *Figuur 3.14*). Over de instroomopening van de Pleun Louwesloot en de opening richting Bassekil worden geen bruggen aangelegd; dit in tegenstelling tot het voorkeursmodel. Deze zijn door het omleggen van de wandelroute niet strikt noodzakelijk, wat het wel realiseren onnodig kostbaar zou maken. Naast de bewandelbare kades komen er eenvoudige wandelpaden door de bestaande Populieren- maar toekomstige Elzenbossen.

Stort als recreatief 'hoogtepunt'

Het stort vormt zonder twijfel het meest markante punt van het plangebied. De hoogteligging biedt interessante mogelijkheden voor recreatie. De toegang tot het stort vindt plaats via wandelpaden en via de haven. Deze wordt beter geschikt gemaakt voor het aanleggen van een recreatievaartuig. Voor de recreant wordt het stort geschikt voor spelen, rusten, picknicken en uitkijken. Er komt een picknickplek en bijzondere uitkijkvoorzieningen over enerzijds de Beneden Merwede en anderzijds het nieuwe natuurgebied. Voor wat betreft de vormgeving dient vooral rekening te worden gehouden met een robuuste constructie ('hufteerproof') en het feit dat de voorzieningen worden geplaatst in een toekomstig onderdeel van het Nationaal Park. Exclusieve en hoge uitkijkpunten zijn dan niet nodig. Eerder moet worden gedacht aan een 'uitkijkbalkon' (zie *voorbeeldfoto*) of een hut waar gescholen kan worden voor wind en regen.

3.6. Overige inrichting

Mast met droge voeten

De voet van de hoogspanningsmast staande in de Bassekil dient ten alle tijden droog en bereikbaar te zijn. Hiervoor wordt de methode gebruikt zoals deze ook bij de andere mast in Kort- en Lang Ambacht is toegepast. De voet van de kade wordt opgehoogd tot op gewenst niveau en eenzijdig aangesloten op een kade. Hierdoor ontstaat geen apart polderdijkje en kan het water ten alle tijden om de ophoging heen. Als hoogte wordt de hoogte van de Merwedekade van Polder Stedelijk aangehouden, te weten NAP +2,74m. Gemakshalve wordt hiervoor het profiel van *Figuur 3.3* aangehouden.

Voorbeeld van een uitkijkplatform

4. INRICHTINGSMAATREGELEN

4.1. Grondbalans

Het voornaamste inrichtingswerk komt neer op het graven van de krekken en de aansluitingen op de Doode Kikvorschkil en het realiseren van de recreatieve voorzieningen. Op basis van het in *Hoofdstuk 3* beschreven ontwerp in combinatie met de profielen zoals weergegeven in *Figuur 3.3* tot en met *Figuur 3.9* is een grondbalansberekening uitgevoerd met ArcGIS. Deze berekening resulteert in een hoeveelheid kubieke meters grondverzet en in een kaartbeeld welke is opgenomen in *Figuur 4.1*. Het grondverzet is vervolgens weergegeven in *Tabel 4.1*, waarbij tevens wordt aangegeven welke onderdelen in welk profiel zijn opgenomen. De hoogtekaart die ontstaat na herinrichting is opgenomen in *Figuur 4.2* en *Bijlage BL 8*.

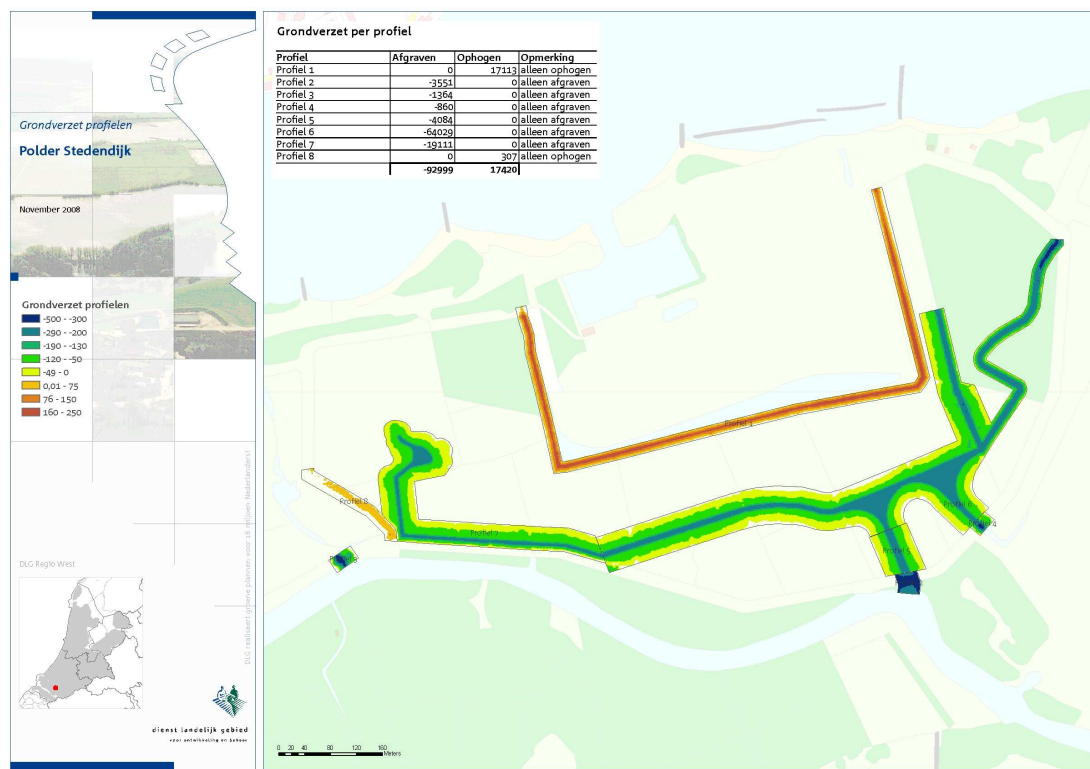
Met Royal Haskoning en de gemeente Dordrecht is besproken dat eventuele overtollige grond naar het stort kan worden gebracht. Enerzijds draagt dit bij aan de noodzakelijke saneringsdoeleinden; het opvullen van de lagere delen. Anderzijds kan het geen kwaad als hier meer grond wordt toegepast dan de feitelijke sanering vereist. Wel moet hierbij rekening worden gehouden met de zetting en de stabiliteit van het stort. Bij de inrichtingsmaatregelen is rekening gehouden dat ongeveer 75.000 m³ wordt hergeschild op het stort.

4.2. Waterhuishouding

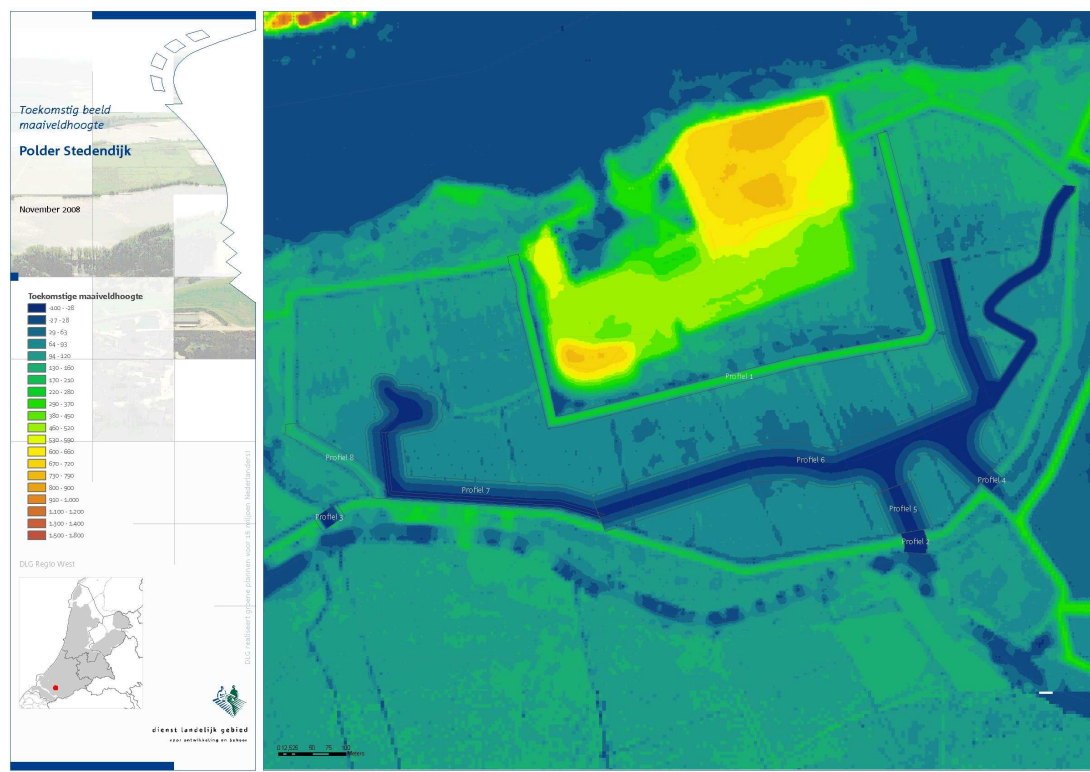
Zoals ook in *Hoofdstuk 3* benoemd, is het verstandig om de instroomopening van Stedelijk vast te leggen en te beschermen tegen erosie. Niet te min vanwege de stabiliteit van de brug over deze instroomopening. Voorgesteld wordt om dit te doen door middel van bestorting met breuksteen (1 laag). Over het gehele talud tot aan de bovenzijde van de kade als ook de bodem van de instroomopening wordt in dat geval bestorting aangebracht. Daarnaast wordt ook de zijkant van de kade en een deel van het bestaande maaiveld (ong. 2m uit de voet van de kade) beschermd en wordt de bodem van de kreek over de gehele breedte van de voet van de kade in de bestorting meegenomen. In bovenaanzicht ziet dat er ongeveer uit als opgenomen in *Figuur 4.3*.

Tabel 4.1 Grondbalans. Hierbij is aangegeven welk profiel waar is gelegen en welk dwarsprofiel in de berekening is opgenomen. De visuele weergave van onderstaande gegevens is opgenomen in *Figuur 4.1*.

Profiel op kaart	Locatie	Profiel uit figuur	Afgraven	Ophogen
Profiel 1	Ringkade rond het stort	Figuur 3.3	0 m ³	17.113 m ³
-	Kade hoogspanningsmast	Figuur 3.3	0 m ³	1.095 m ³
Profiel 2	Instroomopening Stedelijk	Figuur 3.4	3.551 m ³	0 m ³
Profiel 3	Instroomopening Kikvorspolderdij	Figuur 3.5	1.364 m ³	0 m ³
Profiel 4	Instroomopening Bassekil	Figuur 3.6	860 m ³	0 m ³
Profiel 5	Kreek vanaf instroomopening	Figuur 3.7	4.084 m ³	0 m ³
Profiel 6	Verbindende krekken en poelen	Figuur 3.8	64.029 m ³	0 m ³
Profiel 7	Westelijke kreek en poel	Figuur 3.9	19.111 m ³	0 m ³
Profiel 8	Drempel in kade Kikvorspolderdij	-	0 m ³	307 m ³
Subtotaal			92.999 m³	17.420 m³
-	Herschikken overtollige grond op stort	-	0 m ³	75.579 m ³
TOTAAL			92.999 m³	92.999 m³

Figuur 4.1 Grondverzet per profiel dat binnen de Polder zal plaatsvinden. In de ingevoegde tabel staan ook de kubieke meters grondverzet; deze corresponderen met de gegevens uit Tabel 4.1.

Figuur 4.2. Het toekomstig beeld van de maaiveldhoogte binnen Stedelijk na inrichting. Herkenbaar zijn het nieuwe krekensysteem en de ringkade rondom het stort. Deze kaart is in Bijlage BL 7 op A3-formaat opgenomen.

Zoals in *Hoofdstuk 3* eveneens is aangegeven is de verwachting dat de drempel in de kade tussen Kikvorspoldertje en Polder Stedelijk niet beschermd hoeft te worden, omdat het talud hier voldoende flauw is om eventuele golfploop af te breken. De ringkade daarentegen is én redelijk steil (talud natuurgebiedzijde 1:4) en ligt aan één zijde op het breedste gedeelte van de polder, waardoor de getijdenwerking mogelijk meer invloed heeft op eventuele erosie van deze kade. Mogelijk dat hier nog wel een bescherming dient te worden aangelegd. Dit zou dan bij voorkeur moeten worden gedaan met een natuurlijke aankleding (bijv. kokosmatten of alsnog een aanberming met extra grond) in plaats van stortstenen. Overigens is het talud bewust steil gehouden om aantasting van het areaal zoetwatergetijdengebied te beperken.

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Optimalisering van wijze van bescherming van de ringkade en drempel tegen mogelijke erosie door de getijdenwerking in het natuurgebied.

4.3. Recreatieve voorzieningen

De overige inrichtingsmaatregelen richten zich met name op het recreatieve aspect van het ontwerp. Het gaat hier dan met name om de voorzieningen als aanlegsteigers (2x), uitkijkpunt, wat bankjes, het trekpontje en de brug over de instroomopening. Gezien de benodigde overspanning van ongeveer 35m van de brug, vraagt dit niet alleen een degelijke constructie maar zal dit ook een bepalend element zijn in de kostenraming van het onderdeel recreatie (een voorbeeldconstructie is weergegeven in *Figuur 4.4*).

Ook het trekpontje vraagt om een nadere, gedetailleerde uitwerking in combinatie met de passeerbaarheid voor recreatievaart (een schematische weergave van het voorstel is opgenomen in *Bijlage Bl 8*). Een 100m lang vlonderpad door het bestaande rietland is nodig om de opstapplaats van dit trekpontje aan de zijde van het nieuwe natuurgebied te bereiken. De overige recreatieve paden worden vormgegeven middels beheer en vragen geen aanvullende inrichtingsmaatregelen.

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Uitwerken technische constructie van het trekpontje, met aandachtspunten als kruisende recreatievaart, getijdenwerking en stroming op de Doode Kikvorschil.

4.4. Overige inrichtingsmaatregelen

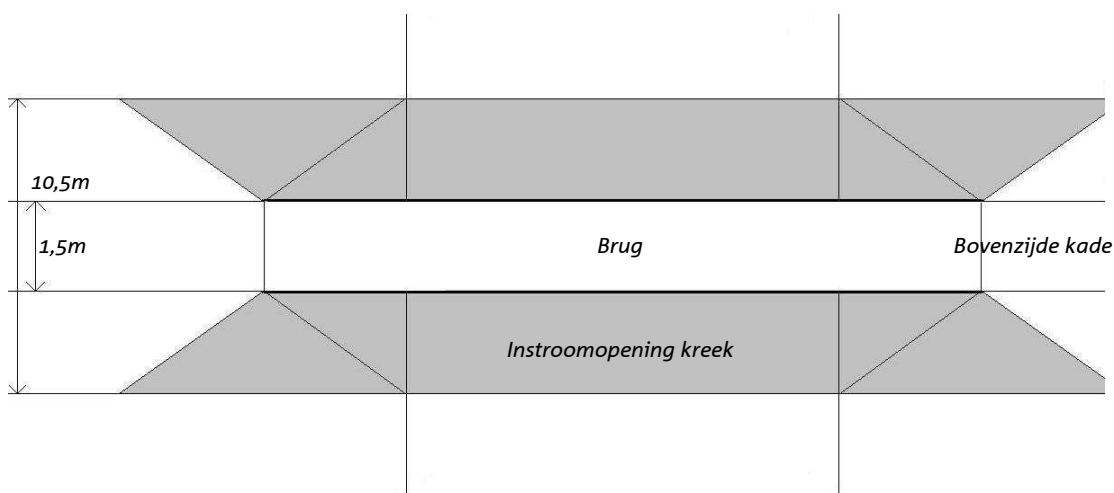
Tenslotte verdient ook de havenwand van het stort een flinke opknapbeurt. Staalconstructies, puin en betonplaten steken nu schots en scheef uit de oost-west wand van het haventje. Opknappen zal moeten gebeuren door hier een keerwand te maken van damwandplanken. De lengte bedraagt zo'n 200m en de hoogte van het stort alhier is zo'n NAP +4,0m.

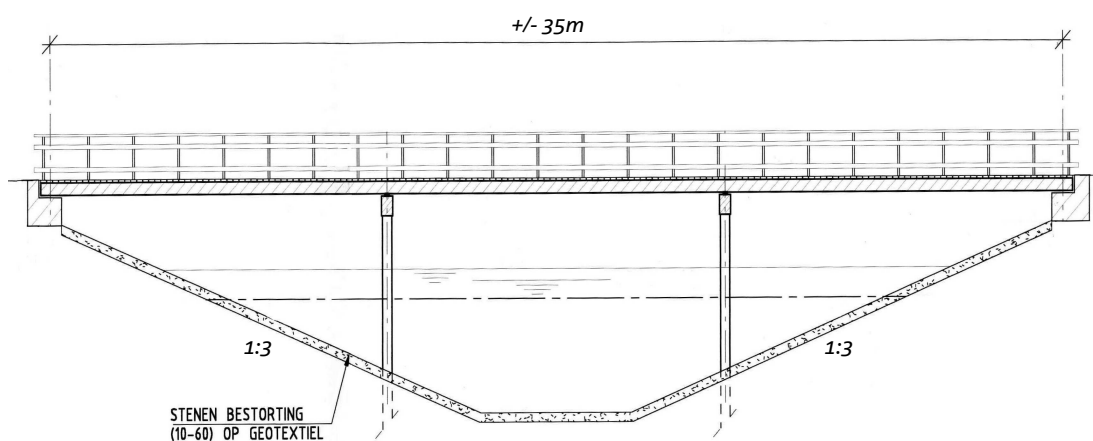
Bestaande havenwand met uitstekend puin en binten

Voorbeeld van aanlegsteigers bij de Paardenwei

Figuur 4.3 Bovenaanzicht van de instroomopening van Polder Stedelijk, met ingetekend de bovenzijde van de kade, de brug en het gedeelte dat wordt bestort met breuksteen (grijs gekleurd). Let op, dit is slechts een schematische weergave! Het zijaanzicht is in profiel opgenomen in Figuur 3.4.

Figuur 4.4. Voorbeeld van een brug over de instroomopening. Gezien de beperkte stroomsnelheid is het hier geen probleem dat een tweetal staanders in de instroomopening worden geplaatst. Dit maakt de constructie eenvoudiger en maakt de brug bovendien goedkoper! Bovenstaand ontwerp is slechts ter indicatie.

5. KOSTENRAMING EN FINANCIERING

5.1. Kostenraming

5.1.1 Standaard Systematiek Kostenramingen

Bij het opstellen van de kostenraming is gebruik gemaakt van de Standaard Systematiek voor Kostenraming (SSK). Aan de hand van Standaard Eenheidsprijzen (SEP's) en Samen- gestelde Eenheidsprijzen (SAM's) zijn de bouwkosten op prijspeil 2008 berekend. Naast de bouwkosten zijn ook de kosten voor engineering en andere bijkomende kosten in beeld gebracht. Vastgoedkosten maken geen onderdeel uit van deze raming. Ten slotte wordt over de basisraming een percentage onvoorzien en BTW berekend.

In de opbouw van de raming is zoveel mogelijk gewerkt met de gegevens zoals die genoemd zijn in de *Hoofdstukken 3 en 4*. Daar waar gegevens in dit stadium nog ontbreken, zijn voor het opstellen van de kostenraming aannames gedaan. Naar mate het inrichtingsplan verder wordt uitgewerkt, worden de aannames minder en wordt de tref- kerheid van het resultaat van de SSK groter.

5.1.2 Resultaat raming

De geraamde investeringskosten (incl. BTW) voor het inrichtingsplan zoals opgenomen in *Figuur 3.2* komt uit op een totaal van € 1,5 miljoen. Een samenvatting van de raming is opgenomen in *Tabel 5.1*.

Tabel 5.1. Samenvatting kostenraming. Alle bedragen zijn in € en afgerond op duizen- den euro's.

Investeringskostenraming Samenvatting					Inrichtingsplan
Kostensoorten Kostencategorieën	Voorziene kosten			Onvoorziene kosten	TOTAAL
	Directe kosten		Indirecte kosten		
	Bekend	N.t.d.			
Overzicht bouwkosten					
Opruimwerkzaamheden	€ 37.000,=	€ 2.000,=	€ 9.000,=	-	€ 48.000,=
Grondwerk	€ 299.000,=	€ 15.000,=	€ 103.000,=	-	€ 417.000,=
Waterhuishouding*	€ 100.000,=	€ 10.000,=	€ 26.000,=	-	€ 135.000,=
Groenvoorzieningen	€ 10.000,=	€ 0,=	€ 2.000,=	-	€ 12.000,=
Recreatieve voorzieningen	€ 255.000,=	€ 23.000,=	€ 66.000,=	-	€ 344.000,=
Overige kosten*	€ 5.000,=	€ 1.000,=	€ 1.000,=	-	€ 7.000,=
Totaal Bouwkosten	€ 706.000,=	€ 51.000,=	€ 207.000,=	-	€ 963.000,=
Vastgoedkosten	-	-	-	-	-
Engineering	€ 193.000,=	-	-	-	€ 193.000,=
Ov. bijkomende kosten*	€ 5.000,=	-	-	-	€ 5.000,=
Basisraming Project Onvoorzien	€ 904.000	€ 51.000,=	€ 207.000,=	-	€ 1.161.000,=
					€ 116.000,=
Investeringskosten exclusief BTW					€ 1.277.000,=
BTW					€ 243.000,=
Investeringskosten inclusief BTW					€ 1.520.000,=
Onzekerheidsreserve					PM OG
Extern onvoorzien					PM OG
Budgetreserve					PM OG

* **Waterhuishouding**; in de raming is rekening gehouden met het beschermen van de ringkade middels kossmatten. Hiervoor zijn wellicht andere oplossingen denkbaar die wellicht minder kostbaar zijn. In dit onder- deel zit bijvoorbeeld ook de steenbestorting van de instroomopening.

* **Overige kosten**; in dit onderdeel zijn opgenomen het verleggen van de kabels en leidingen gelegen in de zuidkade

* **Overige bijkomende kosten**; zijn bijv. legeskosten van benodigde vergunningen.

Tabel 5.2 Overwegingen bij de afstemming van beide ramingen (natuurontwikkeling en sanering) bij maatregelen die beiden ten goede komt.

Maatregel	Opmerking	Opgenomen in raming
Verwijderen bos	Ruimte is nodig voor het graven van de ringsloot en het aanleggen van de ringkade. Deze is nodig om natuurontwikkeling mogelijk te maken.	Inrichting.
Graven ringsloot	Dient geen doel tbv. de natuurontwikkeling.	Sanering.
Aanleggen ringkade	De keuze voor het realiseren van zoetwatergetijdennatuur maakt het noodzakelijk een ringkade rondom het stortlichaam aan te leggen.	Inrichting.
Verwerken grond op stortlichaam	Het herprofilen van grond op het stort is onderdeel van de sanering. Voor de natuurontwikkeling is het echter ook gewenst om de overtollige grond op het stort te kunnen verwerken.	Transport overtollige grond naar stort: <i>inrichting</i> . Verwerken van grond op stort: <i>sanering</i> .
Aanleggen klepduiker naar Merwede	Is nodig tbv. de afwatering van de ringsloot.	Sanering.
Aanleg helofytenfilter	Dient geen doel tbv. de natuurontwikkeling.	Sanering.
Opknappen havenwand	Vanuit inrichting is het wenselijk dat de haven recreatief kan worden gebruikt. De stort dient echter op een goede wijze te worden afgeschermd (geïsoleerd).	Sanering.

5.1.3 Verdeling maatregelen inrichting vs. stort

Een aantal maatregelen zoals beschreven in *Hoofdstuk 3* en *4*, dienen zowel doelen ten behoeve van de natuurontwikkeling als noodzakelijke maatregelen voor de sanering van het stort. In overleg met Royal Haskoning is gekeken naar deze maatregelen en zijn de beide ramingen (van natuurontwikkeling en van de sanering) op elkaar afgestemd (ook ter voorkoming van dubbelingen). In *Tabel 5.2* zijn de overwegingen opgenomen.

5.2. Financiering

De natuurontwikkeling in Stedelijk wordt gefinancierd door de provincie Zuid-Holland vanuit het ILG. Hiervoor staat een normbedrag van € 9.600,- per hectare. In het Natuurgebiedsplan [*Provincie Zuid-Holland, 2005*] is voor Stedelijk 42 hectare begrensd, wat in geld neer komt op € 403.200,-.

Zoals ook in de 'Modellenstudie' is aangegeven kan voor dit normbedrag geen zoetwatergetijdengebied voor worden gerealiseerd. Bij de keuze voor het voorkeursmodel, heeft zowel de Stuurgroep als de provincie aangegeven dat zoetwatergetijdennatuur de voorkeur geniet en dat aanvullende financiering nodig is om dit te kunnen realiseren. Omdat het vinden van aanvullende financiering sterk afhankelijk is van de planning van uitvoering, is afgesproken dat de mogelijkheden hiervoor worden uitgezocht op het moment dat de grondverwerving tot resultaat lijkt te leiden. Voor het opstellen van het inrichtingsplan is daarom nadrukkelijk aangegeven dat een financieringsanalyse geen onderdeel uitmaakt van deze opdracht aan DLG.

In de 'Modellenstudie' is tevens een terugvaloptie 'Binnendijks Rietmoeras' opgenomen, welke nagenoeg realiseerbaar is binnen het beschikbare budget. Aangezien alle partijen hun voorkeur hebben uitgesproken voor het model 'getijdenkreeken', is in de opdracht aan DLG niet opgenomen deze terugvaloptie verder uit te werken. Indien het voorkeursmodel niet haalbaar blijkt (om welke reden ook), kan alsnog worden teruggevallen op deze terugvaloptie. Derhalve is deze voor de volledigheid één op één overgenomen uit de 'Modellenstudie' en opgenomen in *Bijlage Bl 9* (de kostenraming hiervan is dus niet herzien).

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Financieringsscan uitvoeren ten behoeve van de benodigde aanvullende financiering voor de herinrichting van Polder Stedelijk.

6. MARSROUTE NAAR DE UITVOERING

6.1. Grondverwerving

De grond is eigendom van een tweetal nv.'s (gesplitst in stort en polder), met één en dezelfde eigenaar. Inmiddels zijn de onderhandelingen gaande, al lijken deze niet binnen afzienbare tijd tot resultaat te leiden. Indien niet binnen afzienbare tijd kan worden beschikt over de benodigde gronden, kan worden overwogen om de inrichting gefaseerd uit te voeren. Hierbij zou het stort, inclusief de haven, buiten de onderhandeling kunnen worden gelaten, waardoor mogelijk de polder zelf wel verworven zou kunnen worden. In principe is het inrichtingsplan ook zonder de inrichting van het stort en de haven realiseerbaar; de gevolgen voor de afzonderlijke aspecten van het plan moeten dan nog wel worden verkend.

6.2. Bestemmingsplanwijziging

Ten einde de realisatie van de natuur- en recreatieontwikkeling mogelijk te maken is een wijziging nodig van het huidige bestemmingsplan. In de nieuwe wet ruimtelijke ordening bestaat de mogelijkheid voor het doorlopen van een Artikel-19 procedure (vrijstellings-procedure) niet meer en de eerder opgestarte artikel 19-procedure is stopgezet. De gemeente Dordrecht is inmiddels voorbereidingen aan het treffen om deze bestemmingsplanwijziging in gang te zetten.

6.3. Van intentieovereenkomst tot uitvoeringsconvenant

In navolging op de op 9 oktober 2006 ondertekende intentieovereenkomst hebben betrokken partijen uitgesproken ook samen te willen optrekken in een gecombineerde uitvoering van sanering van het stort en de natuurinrichting. Hiervoor zal eind 2009 een uitvoeringsconvenant worden opgesteld.

Voor de periode tot het opstellen (en ondertekenen) van dit uitvoeringsconvenant wordt de vigerende intentieovereenkomst verlengd tot in ieder geval eind 2009.

6.4. Beheer en onderhoud

Staatsbosbeheer is beoogd beheerder van zowel het natuurgebied als de stort. Staatsbosbeheer zal worden gevrijwaard van eventuele risico's en schade als gevolg van de stort. De recreatieve voorzieningen vallen wel onder het beheer en onderhoud van Staatsbosbeheer.

6.5. Benodigde vergunningen en ontheffingen

In *Tabel 6.1* is een overzicht opgenomen van de mogelijk benodigde vergunningen en ontheffingen op basis van het inrichtingsplan en de nu geldende regelgeving. Voor aanvang van de uitvoering zal deze lijst moeten worden gecontroleerd op volledigheid en actualiteit van de dan geldende wet- en regelgeving. In het overzicht is tevens de verwachte doorlooptijd en het bevoegd gezag opgenomen. Vooroverleg met het bevoegd gezag helpt dikwijls voor het inkorten van de doorlooptijd.

Tabel 6.1 Overzicht van vergunningen en ontheffingen. Onderstaand overzicht geeft een indicatie van de benodigde vergunningen en ontheffingen. Deze dient voor de daadwerkelijke uitvoering te worden gecontroleerd op de dan geldende wet- en regelgeving.

Wet- of regelgeving	Inhoud	Van toepassing?	Bevoegd gezag	Doorlooptijd
Wet Bodem-bescherming	Beschikking bij werken met verontreinigde grond – grond op het stort toepassen	Ja	Milieu-dienst	3 maanden
Besluit bodemkwaliteit	Melding – binnen de polder wordt gewerkt met (mogelijk lichtverontreinigde grond)	Mogelijk	Milieu-dienst	3 maanden
Natuur-beschermingswet	Ontheffing	Ja	Provincie	3 maanden
Flora- en Faunawet	Ontheffing	Ja	LNV	3 maanden
Wet verontreinigde oppervlaktewateren	Vergunning	Mogelijk	RWS	6 maanden
Wet op de water-huishouding	Vergunning voor het lozen van oppervlaktewater van ringsloot op Beneden Merwede	Ja	RWS	?
Wet op de ruimtelijke ordening	Aanlegvergunning	Ja	B&W	3 maanden
	Bestemmingsplanherziening	Ja	B&W	1 jaar
Ontgrondingenwet	Melding voor uitvoeren van ontgroning	Ja	Provincie	2 maanden
Woningwet	Bouwvergunning voor kijkhut en/of brug	Mogelijk	B&W	3 maanden
Boswet	Kapvergunning op basis van APV	Mogelijk	B&W	1 maand
Jachtwet	Ongedaan maken rechten bij beëindiging pachtovereenkomst	Mogelijk	Privaatrecht	~
Wet beheer Rijks-waterstaatwerken	Vergunning voor werk aan waterstaatswerken in/aan zomer/winterbed of stroombaan	Ja	RWS	6 maanden
Scheepvaartwet	Vergunning of ontheffing voor uitvoeren van werkzaamheden aan of in de onmiddellijke nabijheid van scheepvaartwegen	Ja	GS	2 maanden
Wet op de telecom-municatievoor-zieningen	Onderzoeksplicht naar aanwezigheid van kabels en leidingen	Ja	V&W	2 maanden

6.6. Aanbevelingen voor het vervolgtraject (inrichting)

Alvorens met de uitvoering kan worden gestart dient het voorliggende inrichtingsplan via een Definitief Ontwerp (DO) omgevormd te worden tot een bestek of vraagspecificatie (afhankelijk van de wijze van aanbesteden). In deze rapportage is een aantal aanbevelingen opgenomen voor onderzoeken of afwegingen die nodig zijn om invulling te geven aan een dergelijke nadere uitwerking. Hieronder zijn deze op een rij gezet.

- **Afstemming van het inrichtingsplan met Bureau Monumentenzorg en Archeologie van gemeente Dordrecht**

Aandachtspunt voor het vervolgtraject:

Indien graafwerkzaamheden worden voorzien langs de kade van de Beneden Merwede (met name ten oosten van het stort) zal archeologisch vooronderzoek uitgevoerd moeten worden.

- **Uitwerken en afstemmen van trekpontje in samenwerking met Rijkswaterstaat**

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Ontsluiting middels een trekpontje verder uitwerken en afstemmen met Rijkswaterstaat (met name als het gaat om veiligheid (stromingen) en combinatie met de scheepvaart).

- **Uitwerking van wijze van bescherming van ringkade en drempel tegen erosie (en is het überhaupt nodig?)**

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Optimalisering van wijze van bescherming van de ringkade en drempel tegen mogelijke erosie door de getijdenwerking in het natuurgebied.

- **Uitvoeren financieringsscan ten behoeve van aanvullende financiering**

Aanbeveling voor het vervolgtraject:

Financieringsscan uitvoeren ten behoeve van de benodigde aanvullende financiering voor de herinrichting van Polder Stedelijk.

Overigens wordt geadviseerd om het inrichtingsplan verder uit te werken tot bestek op het moment dat meer duidelijkheid bestaat over de planning van de uitvoering cq. verwerving. Op dat moment kan ook meer inzicht worden gegeven in de mogelijkheden voor aanvullende financiering (bijv. subsidies).

LITERATUURLIJST

- BOEKHOUT, S. & A. HAAN, 2008.** Herinrichting van Polder Stedelijk (Sliedrechtse Biesbosch) en de Natuurwetgeving. *Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet 1998*. Natuur-Wetenschappelijk Centrum, Dordrecht. Concept van juli 2008.
- DIENST LANDELIJK GEBIED, 2007.** Polder Stedelijk. *Inventarisatie en Modellenstudie*. Dienst Landelijk Gebied, Regio West, Den Haag. Rapportage, versie 5.0, 22 augustus 2007.
- HOEVENBERG, J., 2008.** Advies archeologisch onderzoek buitengebied Dordrecht, locatie Polder Stedelijk. Bureau Monumentenzorg en Archeologie, gemeente Dordrecht, Dordrecht. Memo ten behoeve van de WRO Artikel 19 procedure, 9 april 2008.
- KIMSTRA, K., 2008.** Gewijzigde waterhuishouding na aansluiting van Polder Kort- en Lang Ambacht. E-mails d.d. 26 juni 2008.
- PROVINCIE ZUID-HOLLAND, 2007.** Cultuurhistorische Hoofdstructuur. *Digitale kaart cultureel erfgoed Zuid-Holland*. Versie: 1 maart 2007. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- RIJKSWATERSTAAT, 1998.** *MER Beheer Haringvlietsluizen*. Over de grens van zout en zoet. Rijkswaterstaat, Directie Zuid-Holland. APV-nummer 98.186.
- ROYAL HASKONING, 2008.** Grondwatermodel. *Het stort van Polder Stedelijk*. Royal Haskoning, Rotterdam.

Geraadpleegde personen (buiten begeleidingsgroep)

- Gijsbert van der Beek (Rijkswaterstaat)
- Henk van den Heuvel (Rijkswaterstaat)
- Henk Jagt (Rijkswaterstaat)
- Klaas Kimstra
- Catharina van Oorschot (Rijkswaterstaat)
- Patrick Pieters (Rijkswaterstaat)

BIJLAGEN

1. Archeologisch bureauonderzoek
2. Verslag toegankelijkheid Stedelijk
3. Kabels en leidingen
4. Plankaart Polder Stedelijk
5. Impressie laagwatersituatie
6. Impressie hoogwatersituatie
7. Toekomstig beeld maaiveldhoogte
8. Schematische weergave trekpontje
9. Terugvaloptie 'Binnendijks Rietmoeras'

BL 1 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK

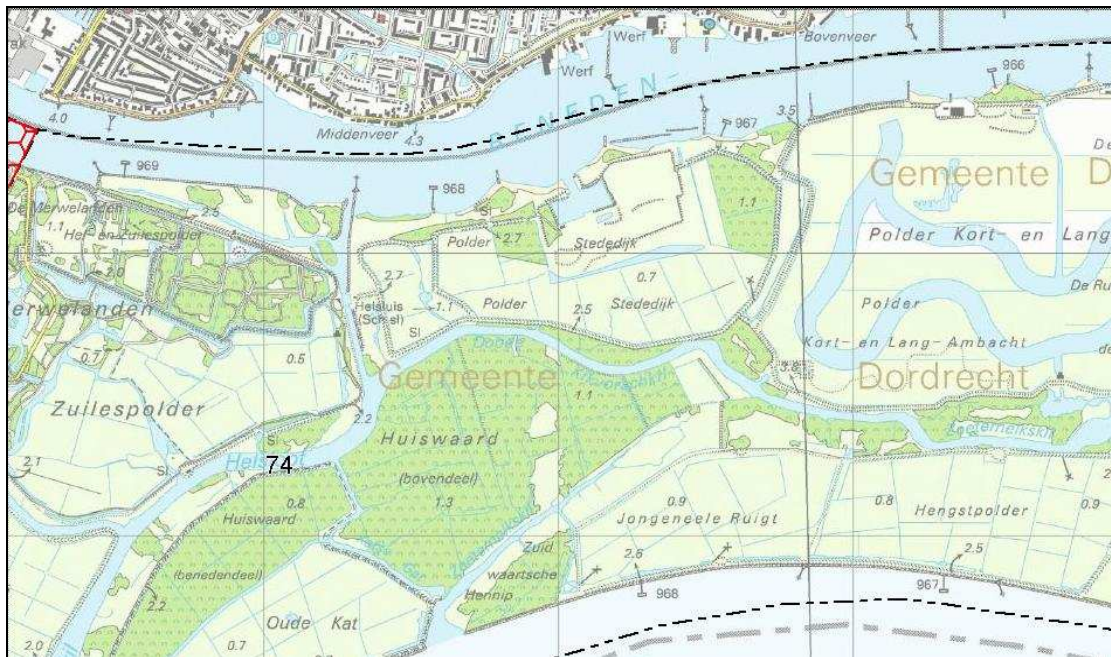
ARCHEOLOGISCH ADVIES POLDER STEDEDIJK, ART. 19 WRO

Locatie: Polder Stedelijk Dordrecht (rond en ten zuiden van Stort van Troost)

Procedure: Art 19 WRO

Gegevens: herinrichting polder Stedelijk

Contactpersoon gemeente: SO, Rob Mank & Ruben Oliveira

De polder Stedelijk staat al (zonder naam) op een kaart uit ca. 1500-1525. Het behoort tot de gebieden op de zuidelijke Merwede-oever die na de St. Elisabethsvloeden en rivierdijkdoorbraken van in 1421 al snel weer boven water kwamen. De polder Stedelijk is zo genoemd omdat de stad Dordrecht dit gedeelte van de Merwede-oever liet bekrammen: dat is met rijshout en palen versterken tegen afschuring en ook om verdere kreekvorming vanuit de Merwede in de verdrongen Groote Waard te voorkomen. Hierbij sloot men in 1592 ook de Bassekil af, die stroomde tussen polder Stedelijk en de polders Korte en Lange Ambacht.

Al uitgevoerd archeologisch onderzoek

De heer Cees van der Esch, amateur-archeoloog en lid van de AWN afdeling Lek & Merwestreek heeft in verschillende jaren waarnemingen en booronderzoek uitgevoerd in de polder Stedelijk in de Sliedrechtse Biesbosch: in 1965, op 22 oktober 1983 (bezoek), 1 april 1984 (boringen) en 1 april 1989.

In 1965 heeft hij middeleeuwse bewoningssporen vanaf de 12e eeuw ter hoogte van de toen gegraven haven aangetroffen.

In oktober 1983 werd een sloot om de gifbelt Stort van Troost gegraven. In de stort die daarbij vrij kwam werden enkele archeologische voorwerpen aangetroffen. In totaal werden er ca. 70 boringen verricht tot een diepte van 150 cm beneden maaiveld. Op 95 cm beneden maaiveld zijn tijdens booronderzoek stukjes fosfaat aangetroffen. De bewoningsconcentratie bij deze ringsloot was vrij klein: een diameter van circa 20 m. Het zou mogelijk een huisje of een schuur geweest kunnen zijn, maar ook gewoon wat afval. Er werden geen

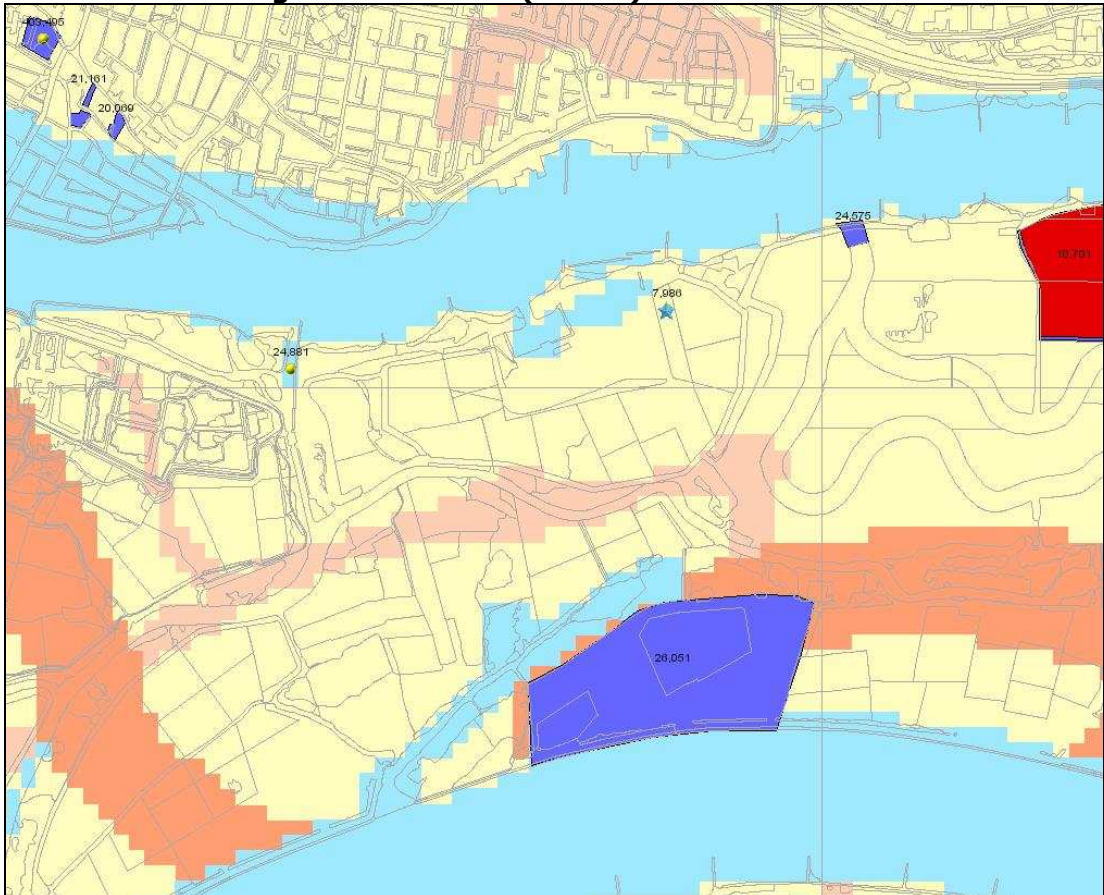

scherven in de boringen zelf aangetroffen. De vondsten bestaan uit: steengoed en rood en grijs aardewerk (XIV en XVa), leren schoenzool en een baksteen met het formaat 29.5 x 15 x 7 cm (zogenoemde kloostermop, laatmiddeleeuws). Op basis van deze resultaten luidde het advies: het westelijk deel van de polder zou nog eens opnieuw geboord moeten worden. Dit onderzoek heeft bij Bureau MZA van de gemeente Dordrecht de code 8305 gekregen. In april 1989 werd in de polder een booronderzoek uitgevoerd door R. Slagter en C. v.d. Esch. Hierbij werd opnieuw fosfaat aangetroffen in een dunne bewoningslaag op 95 cm beneden maaiveld.

Literatuur:

- C. van der Esch (1965). Romeinse en middeleeuwse vondsten in de Sliedrechtse Biesbosch. *Westerheem* 14 (1965), 158-162.
C. van der Esch (1989). De Sliedrechtse Biesbosch vijf jaar grondig bekeken. *Grondig Bekeken* 4 (1989) 3, 8-16, m.n. 10-12.
C. v.d. Esch (1990). Verslag activiteiten Eiland van Dordrecht, Sliedrechtse Biesbosch. Stedelijk. *Grondig Bekeken* 5 (1990) 1, 13.

Archeologische verwachting polder Stedelijk op de nationale Indicatie- ve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)

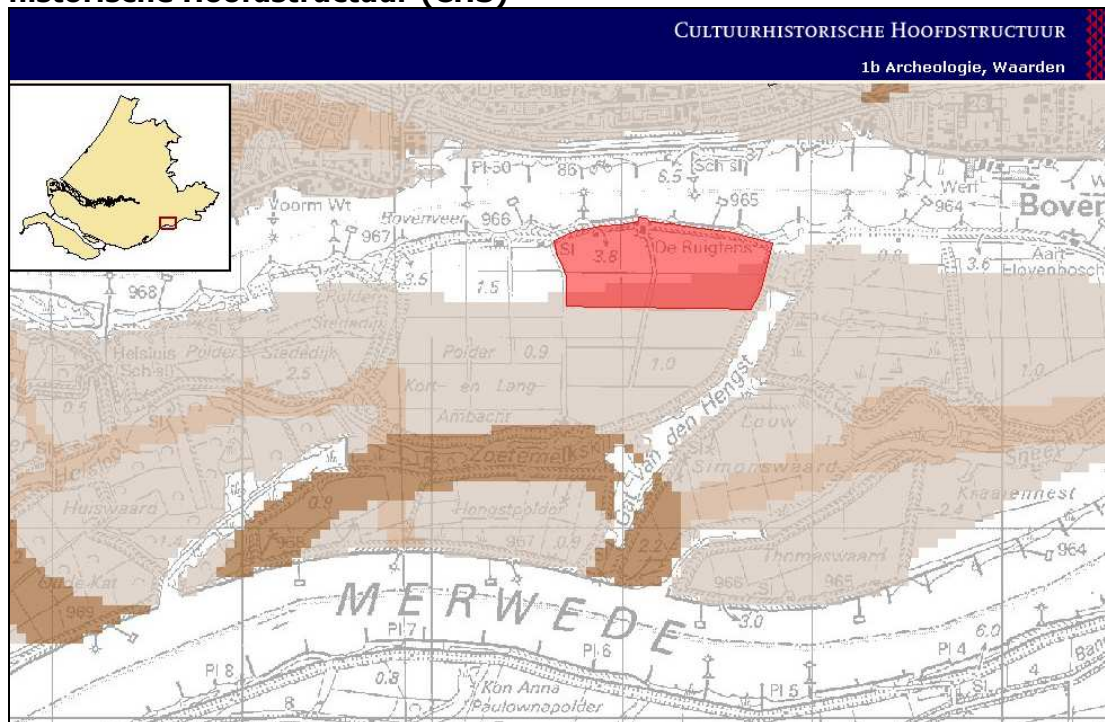

De Polder Stedelijk heeft op (IKAW) een lage archeologische verwachting. Deze is gebaseerd op het feit dat in het gebied zelf geen stroomgordels bekend zijn. Wel wordt de oude (prehistorische) stroomgordel Uitwijk verwacht, direct op de zuidgrens van de polder. Hieraan is een middelhoge verwachting gekoppeld. In de polder is één archeologische waarneming geregistreerd met het Archisnr. 7986. Het betreft hier het bovenvermelde onderzoek van C. van der Esch in 1983.

Verklaring voor de vondst van laatmiddeleeuws archeologisch materiaal in het plangebied is het feit dat deze locatie net als het nog bestaande laatmiddeleeuwse Huis te Merwe, het verdwenen laatmiddeleeuwse kasteel Crayenstein, Archis-waarneming 24881 betreffende laatmiddeleeuws aardewerk en het laatmiddeleeuwse verdrinken dorp Houweningen (Archeologisch monument nr. 10701, terrein van zeer hoge archeologische waarde) op de Merwede-oever liggen/lagen. Deze oeverzone is vanwege de hogere ligging eeuwenlang aantrekkelijk geweest voor bewoning. De al bekende vondsten en vindplaatsen wijzen hier ook duidelijk op.

Archeologische verwachting polder Stedelijk op de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS)

Ook op de provinciale CHS heeft het plangebied een lage trefkans op archeologische waarden gekregen.

Archeologische verwachting polder Stedelijk op de gemeentelijke verwachtingskaart (concept)

Vanwege de gebleken ommissies aangaande de archeologische verwachting voor de gemeente Dordrecht in de tot nu toe gebruikte verwachtingskaarten, laat de gemeente Dordrecht een gemeentelijke verwachtingskaart opstellen. Deze is nog slechts in concept beschikbaar, maar geeft voor het plangebied al een genuanceerdere verwachting omdat hier aan de noordrand van het plangebied de laatmiddeleeuwse stroomgordel van de Merwede staat aangegeven, waardoor de al genoemde vondsten en vindplaatsen in hun laatmiddeleeuwse context vallen.

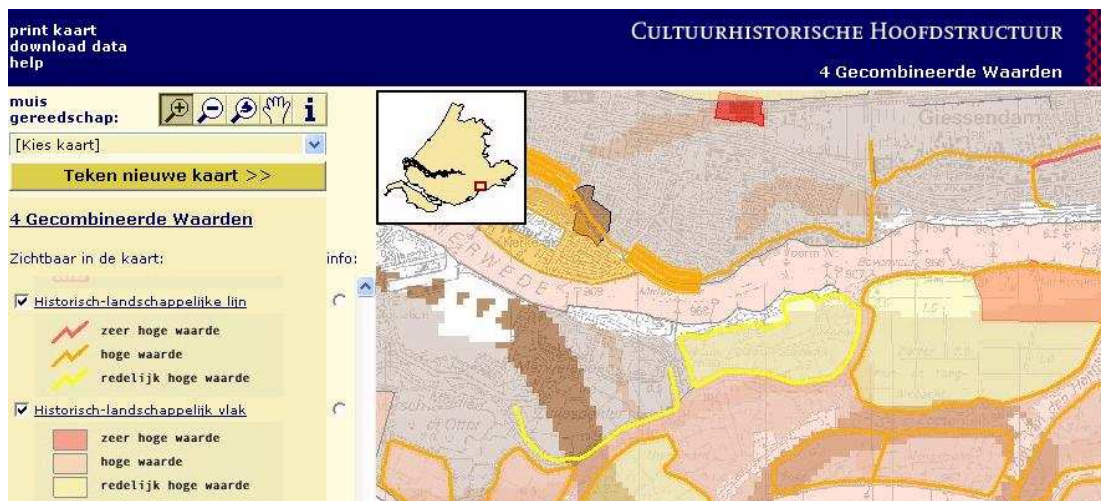

Advies aangaande archeologie

Gezien de voorgestelde inrichtingsmodellen zal er wat betreft archeologie slechts plaatselijk onderzoek nodig zijn. Voor de noordelijke zone van het plangebied, waar het laatmiddeleeuwse landschap op een diepte van ca. 95 cm beneden maaiveld ligt en archeologie een rol zou kunnen spelen, zijn in de drie inrichtingsmodellen geen (diepe) bodemingrepen gepland. Voor het noordwestelijke binnendijkse deel van het plangebied, ter hoogte van de stroomgordel van de Merwede en de vondstmelding uit 1983 dient een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd te worden indien bodemingrepen dieper dan 50 cm uitgevoerd gaan worden.

Het overgrote zuidelijke deel van het plangebied hoeft niet onderzocht te worden. eventuele archeologische waarden liggen hier dermate diep dat zij *in situ* bewaard blijven. In het geval van het uitdiepen of verbreden van de aanwezige ringwaterloop rond de Stort van Troost en dan met name ter hoogte van de vondstmelding uit 1983 is een archeologische begeleiding van die werkzaamheden noodzakelijk.

Advies aangaande cultuurhistorie

Op de CHS staat de dijk van de polder Stedelijk aangegeven als een historisch-landschappelijke lijn en vlak met een redelijk hoge waarde. Aantasting van de dijk - waaraan de polder zijn naam ontleent - dient zo veel mogelijk beperkt te blijven. Dat geldt ook voor de verkaveling van of percelering in de polder. Mogelijk ten overvloede wordt hier vermeld dat de Hel-en Zuilesluis en de bijbehorende sluiswachterswoning beide Rijksmonumenten zijn: nrs. 522277 en 522278. De schutsluis ("Helsluis"), hoofdonderdeel van het sluiscomplex Hel- en Zuilespolder, is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische waarde en vanwege de ensemblewaarde.

De schutsluis heeft cultuurhistorische waarde vanwege het belang dat de sluis heeft voor de landschappelijke ontwikkeling en de waterhuishouding van het poldergebied bij Dordrecht. Vanwege de aanwezigheid van een groene kolk en een rolbrug is de sluis tevens van typologisch belang. De schutsluis heeft ensemblewaarde vanwege de samenhang tussen de sluis, de sluiswachterswoning en de rolbrug. De sluis is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de redelijke mate van gaafheid van zowel de sluis als de sluiswachterswoning en de rolbrug.

Voorkeursmodel voor herinrichting vanuit archeologie en cultuurhistorie

Optie 3: binnendijks rietmoeras

Gebruikte publicaties

Polder Stedelijk te Dordrecht, verkennend bodemonderzoek, DHV, Februari 2009

Eiland van Dordrecht, Polder Stedelijk, inventarisatie en modellenstudie, DLG, augustus 2007

Monitoring grondwaterkwaliteit 2007 Stedijkpolder Tauw, september 2007

Jacqueline Hoevenberg
senior archeoloog

Gemeente Dordrecht
SO / IS
Bureau Monumentenzorg en Archeologie
Postbus 8, 3300 AA DORDRECHT
T: 078 6396214 (maandag t/m donderdag)
M: 06 53923176 (maandag t/m donderdag)
I: www.dordrecht.nl/archeologie

BL 2 VERSLAG TOEGANKELIJKHEID STEDEDIJK

Verlag

Vergadering: Toegankelijkheid landrecreatie Polder Stedelijk

Datum: 14 Februari 2009

Aanwezig: Henk van den Heuvel (Rijkswaterstaat), Gijsbert van der Beek (Rijkswaterstaat), Koen Muijsers (DLG), Rick van der Weijde (DLG)

Afwezig: Catharina van Oorschot (Rijkswaterstaat), Marije Veer (DLG)

Notulist: Rick van der Weijde

1. Probleemschets

Op 4 september jl. is een bezoek gebracht aan de Helsluis met bovenstaande personen, waarbij de mogelijkheden zijn besproken voor het openstellen van het sluizencomplex voor een recreatieve ontsluiting van Polder Stedelijk. Rijkswaterstaat heeft tijdens dit bezoek aangegeven geen voorstander te zijn voor algehele openstelling, met als belangrijkste argumenten veiligheid, overlast op het sluizencomplex en handhaving. Deze bezwaren zijn tevens verwoord in een brief d.d. 22 september 2008.

Naar aanleiding hiervan heeft DLG een voorstel opgesteld, wat in eerste concept van het inrichtingsplan (d.d. 30 Februari 2009) is verwoord. Dit voorstel gaat uit van legalisering van het bestaande systeem: toegang wordt slechts verleend aan hen die een dagkaart/vergunning heeft. Mensen zonder toegangsbewijs kunnen worden weggestuurd. In een e-mail d.d. 4 Februari 2009 heeft Rijkswaterstaat laten weten dat dit voorstel wel bespreekbaar is.

Op 4 november heeft tevens de Begeleidingsgroep Planontwikkeling Polder Stedelijk plaatsgevonden. Hierin is het voorstel voor een beperkte openstelling middels dagkaart cq. vergunning besproken, waarop door de aanwezigen verdeeld is gereageerd. Een vergunningen- en/of dagkaartensysteem past niet binnen de zonering van het Nationaal Park en vormt tevens een te hoge drempel voor de toegankelijkheid die je de recreant eigenlijk zou willen bieden. De aanwezigen alhier hebben DLG gevraagd te kijken naar andere juridische mogelijkheden voor het beperkt openstellen van de Helsluis. Indien niet mogelijk gaven de aanwezigen toch de voorkeur aan een trekpontje dan aan een vergunningensysteem op de Helsluis.

2. Helsluis als toegang wordt tweede keus

Rijkswaterstaat geeft aan dat zij vooral gericht zijn op het garanderen van de veiligheid op hun objecten. Bij het vergroten van de intensiteit van recreanten op deze objecten, neemt de aandacht op het veiligheidsaspect toe; niet alleen voor de recreanten, als ook voor de overlast in de vorm van vandalisme op het complex. Gijs geeft aan dat handhaving vervolgens ook een probleem zal gaan geven; dit mag niet per definitie verwacht worden van de betreffende sluiswachter. Henk geeft daarnaast aan dat recreanten met het oversteken van de Helsluis nog niet in Polder Stedelijk zijn en dat de aanleg van een wandelpad of vlonder over de kade langs de Helsluis ook niet eenvoudig zal zijn. Werken in kaden wordt niet zonder meer toegestaan. Tenslotte geeft Rijkswaterstaat aan dat het zomaar zou kunnen gebeuren dat er een run komt op de af te geven vergunningen cq. dagkaarten, en dat het alsnog drukker zal worden dan tot nog toe voorzien. Henk concludeert dat Rijkswaterstaat op dit moment te veel beren op de weg ziet en geeft aan dat de

Helsluis op dit moment niet langer de voorkeur geniet en dat eerder moet worden gekeken naar een mogelijk alternatief (bijvoorbeeld trekpontje).

Besloten wordt om de toegankelijkheid via de Helsluis even te parkeren en de aandacht vooral te richten op een ander alternatief.

Rijkswaterstaat geeft aan dat het een en ander ook in nauw overleg moet gebeuren met de omwonenden. Hierbij moet nadrukkelijk het onderscheidt gemaakt worden tussen de persoonlijke bezwaren van de omwonenden en bezwaren die omwonenden maken in naam van Rijkswaterstaat.

3. Toegang via trekpontje

Henk geeft aan na bovenstaande overwegingen omtrent de Helsluis, zelf ook nagedacht te hebben over een trekpontje als alternatieve ontsluiting. Liefst zou Rijkswaterstaat dit dan eveneens willen zien met een beperkte toegang, om misbruik te voorkomen. Koen en Rick geven aan dat het trekpontje technisch zo realiseerbaar is, dat dit het gebruik zichzelf al uiselecteert. Daarnaast is het technisch ook mogelijk een trekpontje te realiseren op een drukke vaarroute; hiervan zijn diverse voorbeelden uit friesland en bijv. de Bakkerskil nabij Werkendam voor handen. De kabels van het trekpontje zinken bij die variant naar de bodem van de kreek, zodat overlast voor kruisvaart beperkt blijft. Henk geeft aan dat de nautische aspecten hiervan dienen te worden bekeken door collega's binnen Rijkswaterstaat, afdeling Scheepvaart (bijv. de heer Hans van Dijken).

Wat betreft de locatie. Rick geeft aan dat een locatie aan de buitenzijde (zijde Beneden Merwede) van de Helsluis te veel bezwaar had op gebied van onvoorspelbare en/of gevaarlijke stromingen en zuiging van de Beneden Merwede. Locatie zou vooral aan de binnenzijde gezocht moeten worden. Een oversteek buiten het bestaande rietland (De Halve Maan) om maakt de afstand voor het trekpontje te groot (veiligheid gebruikers!). Optie is om middels een vlonder het bestaand rietland te doorkruisen. Dit geeft als voordeel dat de opstapsteiger aan de zijde van Polder Stedelijk 'verzonken' ten opzichte van de vaarroute in de Helsloot kan worden aangelegd. Door met een damwandconstructie te werken kan de ruimtevraag aan de andere zijde tot een minimum worden beperkt.

Besloten wordt dat de toegankelijkheid via een trekpontje op dit moment de voorkeur geniet en op die wijze ook wordt opgenomen in het tweede concept inrichtingsplan.

4. Afspraken

Rijkswaterstaat (Henk van den Heuvel)

- *Gaat bij collega's van onder andere scheepvaart na of het alternatief trekpontje voor verdere uitwerking in aanmerking komt, of dat het bij voorbaat geen optie is. Terugkoppeling uiterlijk voor 1 december 2008.*
- *Gaat intern na wat de minimale doorvaarbreedte van de Helsloot is (tip: breedte doorgang Helsluis?).*

Dienst Landelijk Gebied

- *Uitzoeken hoeveel ruimte er nodig is voor een robuuste constructie, met name aan de zijde van de Merwelanden.*
- *Geeft voorbeeld van een technische uitwerking van trekpontje in een (drukke) vaarroute met kruisvaart.*

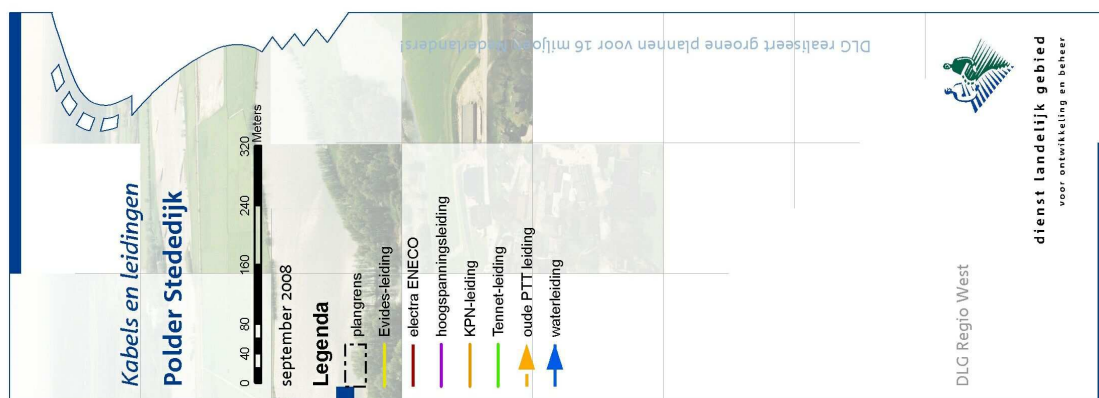
Voor 1 december 2008 wordt duidelijk of het alternatief trekpontje voor verdere uitwerking bespreekbaar is. De verdere uitwerking zelf zal waarschijnlijk pas begin 2009 plaatsvinden.

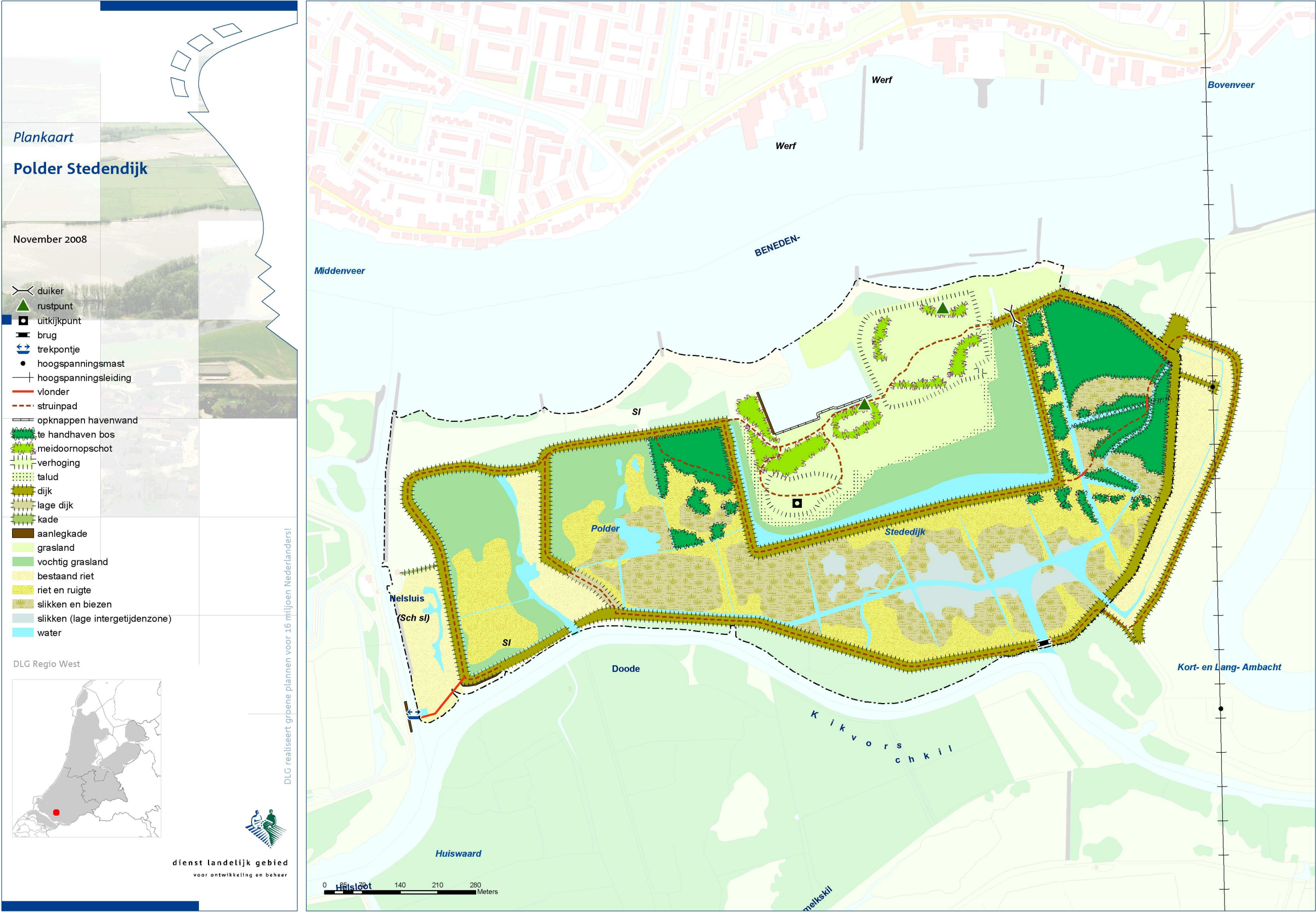
BL 3 KABELS EN LEIDINGEN

Bronnen: © De auteursrechten en databankrechten: Topografische Dienst Kadaster, Emmen, 2004

BL 4 PLANKAART POLDER STEDEDIJK

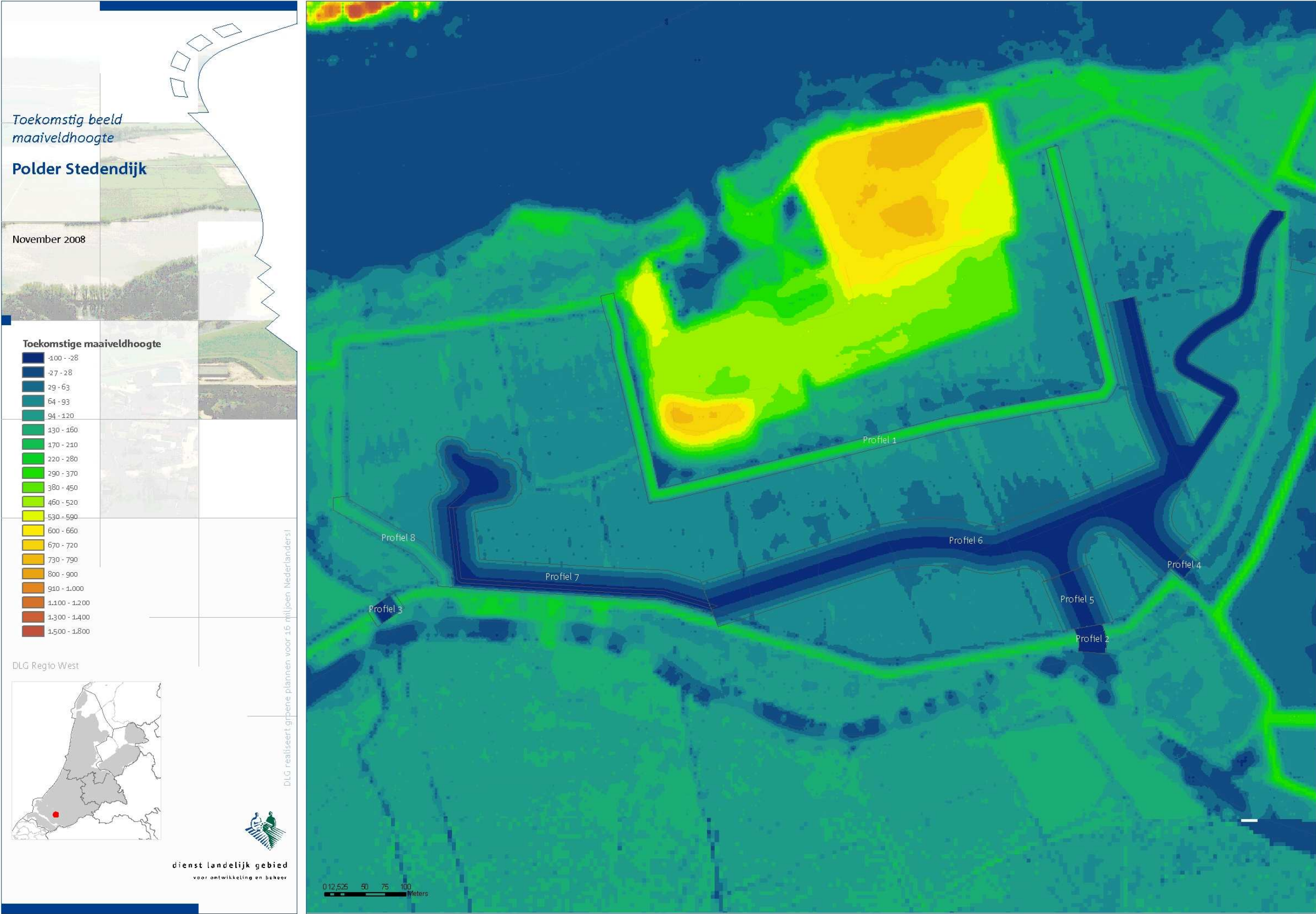
BL 5 IMPRESSIE LAAGWATERSITUATIE

BL 6 IMPRESSIE HOOGWATERSITUATIE

BL 7 TOEKOMSTIG BEELD MAAVELDHOOGTE

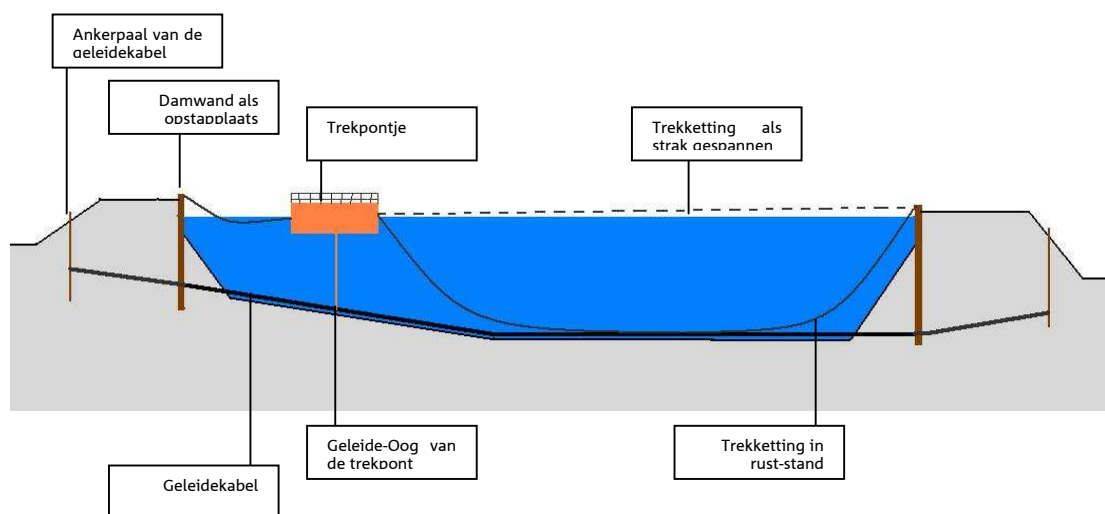
BL 8 SCHEMATISCHE WEERGAVE TREKPONTJE

Tijdens het overleg van 14 november 2008 is met Rijkswaterstaat afgesproken dat voor de recreatieve ontsluiting van Polder Stedelijk de voorkeur uitgaat naar de optie van een trekpontje, in tegenstelling tot eerdere afspraken waarbij naar het openstellen van de Helsluis is gekeken. Belangrijke aandachtspunten bij het realiseren van een trekpontje zijn:

- Veiligheid (locatie van de oversteek, af te leggen afstand, e.d.)
- Mogelijk houden van kruisende (recreatie)vaartuigen op de Helsloot
- Beschikbare ruimte in de Helsloot
- Alleen geschikt voor voetgangers en niet voor fietsen/brommers/e.d.
- Robuuste constructie
- Moet bestand zijn tegen getijdenwerking in de Sliedrechtse Biesbosch

DLG heeft in het kader van de Landinrichting Midden-Delfland een trekpont gerealiseerd. Deze is met name ontworpen om hinder op overige scheepvaart te voorkomen en de constructie is dusdanig dat deze prima geschikt is om te functioneren in een getijdengebied. Het gaat om de "Trekschuit" in de Vlaardingervaart.

De werking is als volgt. Aan beide oevers is met damwand een opstapplaats gecreëerd. Het enige dat uit de oever blijft, is de pont zelf. Over de bodem van het water loopt een strak gespannen geleidekabel. Het pontje is middels een stalen oog verbonden aan deze kabel, wat het pontje op zijn plek en op zijn route houdt. Het pontje zelf is in het geval van de Vlaardingervaart 2x6m (maar kan kleiner) met een kettingspoelkast erop; met deze ketting kan het pontje naar de overzijde worden getrokken. Op het moment dat deze ketting niet strak staat, zinkt deze door zijn eigen gewicht naar de bodem, waardoor deze passeerbaar is voor schepen (zelfs zwaardzeilschepen passeren via de Vlaardingervaart). De vaarlengte is bij de Vlaardingervaart ongeveer 30m, bij Polder Stedelijk ongeveer 20m. Op het volgende blad is de constructie van de pont bij de Vlaardingervaart schematisch in figuur gezet.

BL 9 TERUGVALOPTIE “BINNENDIJKS RIETMOERAS”

De terugvaloptie zoals benoemd in de Modellenstudie gaat uit van een binnendijkse variant. In overleg met Staatsbosbeheer is geconcludeerd dat binnen de Biesbosch drie natuurtypen een waardevolle toevoeging kunnen zijn voor het totale ecosysteem. Ten eerste is dat de typische Biesboschnatuur (optie 1 danwel 2); ten tweede de typische in het oostelijk deel van de Sliedrechtse Biesbosch aanwezige floristische hoogstandjes. Dit type vraagt echter een specifiek, kostbaar beheer welke Staatsbosbeheer alleen op de daarvoor meest geschikte locaties zou willen toepassen. In Stedelijk is echter door de fysische omstandigheden geen hoogwaardige flora te verwachten. Het laatste type bestaat uit binnendijks (water)riet, gezien het feit dat dit nagenoeg in de gehele Sliedrechtse Biesbosch niet te vinden is.

Let op! Voor de keuze van rietmoeras moet wel het Natuurgebiedsplan aangepast worden (nu staat in het Natuurgebiedsplan óf bloemrijk grasland óf zoetwatergetijdenlandschap!).

Hiervoor wordt de huidige hoogtevariatie in het landschap intact gelaten (als natuurlijke gradiënt). In deze variant wordt er vanuit gegaan dat het hogere waterpeil wordt behaald door het opzetten van het water. Aanpassingen aan de bestaande inlaatwerken zijn dan wel noodzakelijk. Indien onmogelijk of onwenselijk kan ook worden gekeken naar het integraal verlagen van de bodem. Om ook wat meer dieper water te krijgen, wordt wel het verbreden van de huidige sloten beoogd. De grond die hieruit vrijkomt kan gebruikt om de ringkade rondom de stort aan te leggen. Duurzaam rietmoeras vraagt wel veel onderhoud van de toekomstig natuurbeheerder, Staatsbosbeheer.

De recreatieve mogelijkheden zijn vergelijkbaar met het voorkeursmodel: het wandelrondje rondom en de invulling van de stortplaats. Ook een rondje over de ringkade van de stort behoort nog steeds tot de mogelijkheden. Daarnaast wordt, wederom, aansluiting gezocht bij de aanlegsteiger van polder Kort en Lang Ambacht. Nieuwe aanlegsteigers worden niet beoogd.

